

**รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CTS Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน
การเขียนและการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ฐาน จังหวัดนครราชสีมา
Learning Management Using CTS Model Techniques to Improve Reading,
Writing and Critical Thinking Capabilities for Elementary School Students under
The Basic Office, Nakhon Ratchasima Province**

รัฐกรณ คัดการ¹ สิริรัตน์ นาคิน² ลลิตา ธงภักดี³ ชยพล ธงภักดี⁴
Rattakorn Kidkarn¹ Sirirat Nakin² Lalita Thongpakdee³ Chayaphol Thongpakdee⁴

¹⁻⁴คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Corresponding author email: dr.rattakorn@gmail.com

(Received: 4 August 2021, Revised: 29 August 2021, Accepted: 29 August 2021)

บทนำ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CTS Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ เป็นรูปแบบที่คณะครุศาสตร์พัฒนาขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้คือ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ซี.ไอ.อาร์.ซี (Cooperative Integrated Learning and Composition : CIRC) เทคนิคการจัดการเรียนรู้ Three Step interview และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ Synectic Model ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จะมีวิธีการที่หลากหลาย พัฒนาความสามารถในการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ โดยการศึกษาพัฒนาผู้เรียนในครั้งนี้ได้ประยุกต์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาภาษาไทย การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CTS Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่นักเรียนจะต้องผ่านการประเมินด้านการอ่าน จึงจะได้รับการตัดสินให้ผ่าน เป็นการประเมินที่จะช่วยให้นักเรียนทุกคนได้รับการฝึกฝน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในทุกด้าน ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบการอ่านเขียน คิด วิเคราะห์, ความสามารถในการอ่าน, เทคนิคการสอน

ABSTRACT

Learning management using CTS Model techniques to improve reading, writing and critical thinking capabilities is a model developed by the Faculty of Education based on learning activities using learning management techniques such as Cooperative Integrated Learning and Composition (CIRC), Three Step Interview Learning Management Techniques, and Synectic Model Learning Management Techniques. This edition of CTS Model techniques to improve reading, writing and critical thinking capabilities has been developed for teachers. This is one of the important things that

students must pass in reading assessments to be judged through, an assessment that will help all students to be trained, which is the basis of learning in all aspects.

Keywords : Reading, Writing, Thinking, Analytical, Reading Ability, Teaching Techniques

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนามนุษย์ เพื่อนำพาบุคคลไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การจัดการศึกษาจึงควรเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคลบนพื้นฐานความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ การจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติเพื่อให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรมและจริยธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ผู้เรียนมีผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน การเขียน และความคิดวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการตัดสินให้เลื่อนชั้นและจบการศึกษาแต่ละระดับการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นความสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาในด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน จึงได้กำหนดขอบเขตการประเมิน ตัวชี้วัด ความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน และรูปแบบการประเมินไว้ในเอกสารแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักที่ต้องปฏิบัติ 4 ประการ คือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการบำรุงศิลปวัฒนธรรม การดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าวนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ชุมชนและสังคม ทั้งในระยะสั้นระยะยาว สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของคณะครุศาสตร์เป็นองค์กรที่มีความสามารถเป็นเลิศในการผลิตและพัฒนาครู และสัมพันธ์กับพันธกิจด้านการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตครูตอบโจทย์ท้องถิ่น และประเทศชาติ มีความรู้ ความมีสมรรถนะ ด้านการคิด ภาษาอังกฤษ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และทักษะในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งยุทธศาสตร์ของคณะครุศาสตร์มุ่งเน้นด้านการผลิตและพัฒนาครู

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (CTS Model) เป็นรูปแบบที่คณะครุศาสตร์พัฒนาขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้คือ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ซี.ไอ.อาร์.ซี (Cooperative Integrated Learning and Composition : CIRC) เทคนิคการจัดการเรียนรู้ Three Step interview และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ Synectic Model ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จะมีวิธีการที่หลากหลาย พัฒนาความสามารถในการอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ โดยการศึกษาพัฒนาผู้เรียนในครั้งนี้ได้ประยุกต์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา

ภาษาไทย มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นความรู้ในเรื่องภาษา ได้แก่ ทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา วรรณคดี และวรรณกรรม (กรมวิชาการ, 2551) โดยความรู้ทางภาษาที่สำคัญและนักเรียนต้องนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอยู่ตลอดเวลา ก็คือความรู้ในเรื่องทักษะทางภาษา ทั้ง 5 ทักษะ โดยความสำคัญของการอ่านนั้นเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ เป็นรากฐานของการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว กว้างขวางยิ่งขึ้น ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านจะมีมุมมอง วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รวมทั้งเป็นคนยืดหยุ่น ปรับตัว เข้ากับสังคมและพัฒนาสังคมได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์
2. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ
3. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์
4. เพื่อสร้างความตระหนักและเห็นคุณค่าของการอ่าน

เป้าหมาย

เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการอ่าน เขียน และคิดวิเคราะห์ในระดับที่สูงขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ได้แนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน

ในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนและการคิดวิเคราะห์มีแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบ ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม

อติยาน์ ศรีเกษตรริน (2543) (อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2537; Bloom, 1976) บลูม เป็นนักการศึกษาชาวอเมริกัน เชื่อว่าการเรียนการสอนที่จะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนแน่นอน เพื่อให้ผู้สอนกำหนดและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งวัดประเมินผลได้ถูกต้อง และบลูมได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้และจิตวิทยาพื้นฐานว่ามนุษย์จะเกิดการเรียนรู้ใน 3 ด้านคือ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ

และนำหลักการนี้จำแนกเป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเรียกว่า Taxonomy of Educational objectives

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom's Taxonomy) กล่าวถึงการจำแนกการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยในแต่ละด้านจะมีการจำแนกระดับความสามารถจากต่ำสุดไปถึงสูงสุด เช่น ด้านพุทธิพิสัย เริ่มจากความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมิน นอกจากนี้ยังนำเสนอระดับความสามารถที่มีการปรับปรุงใหม่ตามแนวคิดของ Anderson and Krathwohl (2001) เป็นการจำ (Remembering) การเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมินผล (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) ด้านจิตพิสัย จำแนกเป็น การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างค่านิยม การจัดระบบ และการสร้างคุณลักษณะจากค่านิยม ด้านทักษะพิสัย จำแนกเป็น ทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย ทักษะการเคลื่อนไหวอวัยวะสองส่วนหรือมากกว่าพร้อม ๆ กัน ทักษะการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง และทักษะการแสดงพฤติกรรมทางการพูด Bloom ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น 6 ระดับความรู้ที่เกิดจากความจำ (Knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด ความเข้าใจ (Comprehend) การประยุกต์ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้ และการสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่าง ๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ให้แตกต่างจากรูปเดิม เน้นโครงสร้างใหม่การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้ และตัดสินได้ว่าอะไรถูกหรือผิด ประกอบการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom's Taxonomy) สามารถแบ่งตามจุดมุ่งหมายได้ 3 ด้าน คือ

1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านสมองเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญา พฤติกรรมทางพุทธิพิสัย 6 ระดับ ได้แก่
2. จิตพิสัย (Affective Domain) (พฤติกรรมด้านจิตใจ) ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันทีที่ดั่งนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลาจะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ ด้านจิตพิสัย ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย ๆ 5 ระดับ ได้แก่
3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) (พฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาท) พฤติกรรมที่บ่งถึง

ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ซึ่งแสดงออกได้โดยตรงมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะ พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย 5 ขั้น ดังนี้

สรุปได้ว่าการเรียนรู้หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ที่ค่อนข้างถาวร และพฤติกรรมใหม่นี้เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติหรือสัญชาตญาณ หรือวุฒิภาวะ หรือพิสัยต่าง ๆ หรืออุบัติเหตุ หรือความบังเอิญ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเป็นการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เป็นทฤษฎีที่ศึกษาถึงกระบวนการคิดทางด้านสติปัญญาของเด็กจากแรกเกิดจนถึงวัยรุ่น ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวมีอิทธิพลต่อความรู้ทางด้านจิตวิทยาพัฒนาการอย่างมาก เพียเจต์ได้กระตุ้นให้นักวิชาการสนใจกับขั้นตอนของพัฒนาการโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ เพียเจต์มีความเชื่อว่า เป้าหมายของพัฒนาการของมนุษย์คือ 1) ความสามารถที่จะคิดอย่างมีเหตุผลกับสิ่งที่ป็นนามธรรม 2) ความสามารถที่จะคิดตั้งสมมติฐานอย่างสมเหตุสมผล 3) ความสามารถที่จะตั้งกฎเกณฑ์และการแก้ปัญหา โดยเพียเจต์กล่าวว่า โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์มีแนวโน้มพื้นฐานที่ติดตัวมาแต่กำเนิด 2 ลักษณะ คือ 1) การจัดการภายใน (organization) เป็นการจัดการภายในโดยวิธีรวมกระบวนการต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ อย่างต่อเนื่องกันเป็นเรื่องเป็นราว เช่น เด็กเล็กเห็นของแล้วคว้า ซึ่งกิจกรรมนี้ประกอบด้วย 2 กระบวนการ คือ เห็นและคว้า การที่เด็กสามารถทำกิจกรรม 2 อย่างได้ในเวลาเดียวกันเรียกว่า เป็นการรวมกระบวนการเข้าเป็นระบบ และ 2) การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม (adaptation) หมายถึงการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมเป็นแนวโน้มที่มีแต่กำเนิด การที่มนุษย์มีการปรับตัวเนื่องจากการที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการปรับตัวนี้ประกอบด้วย 2 กระบวนการ คือ การดูดซับ (assimilation) และการปรับให้เหมาะสม (accommodation) ผลจากการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงจะก่อให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง จนในที่สุดถึงขั้นที่เรียกว่า Operation ซึ่งหมายถึงความสามารถที่เด็กจะคิดย้อนกลับได้ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของพัฒนาการทางสติปัญญาตามความคิดของเพียเจต์ ซึ่งทฤษฎีดังกล่าว กล่าวว่า มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด อันเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงนี้ต้องอาศัย 4 กระบวนการ

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner, 1966 อ้างถึงใน ธวัชชัย ชัยจริยฉายูล, 2529) ได้แบ่งการพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์เป็น 6 ลักษณะ คือ 1) ความเจริญเติบโตที่เพิ่มขึ้นสังเกตได้จากการเพิ่มการตอบสนองที่ไม่ผูกพันกับสิ่งเร้าเฉพาะตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นในขณะนั้น 2) ความเจริญเติบโตขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวคนไปสู่ "ระบบเก็บรักษา" ที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม 3) ความเจริญเติบโตทางสติปัญญาเกี่ยวข้องกับการเพิ่มความสามารถที่จะพูดกับตนเองและคนอื่น ๆ โดยใช้คำพูดและสัญลักษณ์ในสิ่งที่บุคคลนั้น ๆ ได้ ทำไปแล้วหรือสิ่งที่จะทำ 4) ความ

เจริญเติบโตทางสติปัญญาขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ที่เป็นระบบและโดยบังเอิญระหว่างผู้สอนและผู้เรียน 5) การสอนสามารถอำนวยความสะดวกได้โดยสื่อทางภาษา ซึ่งจบลงโดยไม่เพียงแต่เป็นสื่อสำหรับการแลกเปลี่ยนเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ผู้เรียนสามารถใช้ให้ตนเองนำคำสั่งไปยังสิ่งแวดล้อมด้วย 6) การพัฒนาทางสติปัญญาเห็นได้จากการเพิ่มความสามารถที่จะจัดการกับตัวเลือกหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกันความสามารถที่จะเฝ้าดูขั้นตอนต่าง ๆ ในระยะเวลาเดียวกัน และความสามารถที่จะจัดเวลาและการเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะที่เหมาะสมกับความต้องการหลาย ๆ อย่าง

อย่างไรก็ตาม บรูเนอร์เชื่อว่าการจัดการศึกษานั้น ควรที่จะทำให้เนื้อหาวิชามีความต่อเนื่อง เนื้อหาวิชาใดเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ก่อนที่จะเรียนเนื้อหาถัดไป หรือจะต้องใช้เมื่อตอนใดก็ควรรับเนื้อหาวิชานั้นมาสอนให้กับเด็กตั้งแต่ยังเล็ก ๆ โดยที่ปรับเนื้อหาวิชานั้นให้เหมาะสมกับความสามารถในการคิดหรือการรับรู้ของเด็ก หรือใช้ภาษาที่เด็กจะเข้าใจได้ ดังนั้นผู้สอนก็สามารถนำเนื้อหาวิชาใด ๆ มาสอนผู้เรียนในระดับอายุเท่าไรก็ได้ ถ้ารู้จักใช้วิธีการที่เหมาะสม ซึ่งจากแนวคิดนี้ บรูเนอร์จึงเสนอว่าในการจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้นควรมีลักษณะเป็น "spiral curriculum" คือการจัดเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันเป็นเกลียวไปเรื่อย ๆ และมีความลึกซึ้งซับซ้อนและกว้างขวางออกไปตามประสบการณ์ของผู้เรียน เนื้อหาเรื่องเดียวกันอาจเรียนตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นคณิตศาสตร์หรือฟิสิกส์ก็เรียนได้ทั้งสิ้น เช่นเกี่ยวกับเรื่อง "เซต" เด็กประถมก็เรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ในลักษณะที่เป็นรูปธรรม นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยก็เรียนเรื่องนี้ แต่ในลักษณะที่เป็นนามธรรมที่ลึกซึ้งเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวเป็นแบบเกลียววน (spiral) นั่นเอง

4. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถ

แตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม นักการศึกษาคนสำคัญที่เผยแพร่แนวคิดของการเรียนรู้คือ สลาบิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และโรเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป เรามักจะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่เรามักจะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักจะถูกกละเลยหรือมองข้ามไปทั้ง ๆ ที่มีผลการวิจัยชี้ชัดเจนว่า ความรู้สึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้น มีผลต่อการเรียนรู้มาก เดวิด จอห์นสัน และโรเจอร์ จอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1994: 31-32) กล่าวว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะคือ ลักษณะแข่งขันกันในการศึกษาเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่อง หรือได้รับการตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ ลักษณะต่างคนต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างรับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น และลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็

รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย เดวิด จอห์นสัน และโรเจอร์ จอห์นสัน ชี้ให้เห็นว่า การจัดการศึกษาปัจจุบันมักส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขัน ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้เรียนเคยชินต่อการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์มากกว่าการร่วมมือกันแก้ปัญหา อย่างไรก็ตาม เขาแสดงให้เห็นว่า เราควรให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้ง 3 ลักษณะโดยรู้จักใช้ลักษณะการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ เพราะในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะต้องเผชิญสถานการณ์ที่มีทั้ง 3 ลักษณะ แต่เนื่องจากการศึกษาปัจจุบันมีการส่งเสริมการเรียนรู้แบบแข่งขันและแบบรายบุคคลอยู่แล้ว จึงจำเป็นต้องหันมาส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การอ่านจับใจความ การเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามขั้นตอนที่นำมาใช้ในการขับเคลื่อนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียน ให้บรรลุตามหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเรียนรู้ และรักการค้นคว้า มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะ และศักยภาพในการจัดการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

องค์ประกอบที่ 3 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ CIRC

การจัดการเรียนรู้แบบ CIRC หรือ “Cooperative Integrated Reading and Composition” เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะ รูปแบบนี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมคือ กิจกรรมการอ่านแบบเรียนการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ และการบูรณาการภาษากับการเรียน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการอ่าน นักเรียนในแต่ละกลุ่มจับคู่ 2 คน หรือ 3 คน ทำกิจกรรมการอ่านแบบเรียนร่วมกัน
2. ครูจัดทีมใหม่โดยให้นักเรียนแต่ละทีมต่างระดับความสามารถอย่างน้อย 2 ระดับ ทีมทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เขียนรายงาน แต่งความ ทำแบบฝึกหัดและแบบทดสอบต่าง ๆ และมีการให้คะแนนของแต่ละทีม ทีมใดได้คะแนน 90% ขึ้นไป จะได้รับประกาศนียบัตรเป็น “ซูเปอร์ทีม” หากได้คะแนนตั้งแต่ 80-89% ก็จะได้รับรางวัลรองลงมา
3. ครูพบกลุ่มการอ่านประมาณวันละ 20 นาที แจ้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน แนะนำคำศัพท์ใหม่ ๆ ทบทวนศัพท์เก่า ต่อจากนั้นครูจะกำหนดและแนะนำเรื่องที่อ่านแล้วให้ผู้เรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ผู้เรียนจัดเตรียมไว้ให้ เช่นอ่านเรื่องในใจแล้วจับคู่อ่านออกเสียงให้เพื่อนฟังและช่วยกันแก้จุด

บกพร่อง หรือครูอาจจะให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม วิเคราะห์ตัวละคร วิเคราะห์ปัญหาหรือทำนายว่าเรื่องจะเป็นอย่างไรต่อไป เป็นต้น

4. หลังจากกิจกรรมการอ่าน ครูนำอภิปรายเรื่องที่อ่าน โดยครูจะเน้นการฝึกทักษะต่าง ๆ ในการอ่าน เช่น การจับประเด็นปัญหา การทำนาย เป็นต้น

5. นักเรียนรับการทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ นักเรียนจะได้รับคะแนนเป็นทั้งรายบุคคลและทีม

6. นักเรียนจะได้รับการสอนและฝึกทักษะการอ่านสัปดาห์ละ 1 วัน เช่น ทักษะการจับใจความสำคัญ ทักษะการอ้างอิง ทักษะการใช้เหตุผล เป็นต้น

7. นักเรียนจะได้รับชุดการเรียนรู้การสอนเขียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อการเขียนได้ตามความสนใจ นักเรียนจะช่วยกันวางแผนเขียนเรื่องและช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องและในที่สุดตีพิมพ์ผลงานออกมา

8. นักเรียนจะได้รับการบ้านให้เลือกอ่านหนังสือที่สนใจ และเขียนรายงานเรื่องที่อ่านเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้ปกครองช่วยตรวจสอบพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนที่บ้าน โดยมีแบบฟอร์มให้

เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ Three step Interview

การสัมภาษณ์แบบสามขั้นตอน (Three Step Interview) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มย่อยที่มีสมาชิก จำนวน 3-4 คน โดยขั้นตอนดังนี้

1. ผู้เรียนจับกลุ่มกัน ในกรณีที่กลุ่มมีสมาชิก 3 คน ให้ผู้เรียนคนที่ 1 เป็นผู้สัมภาษณ์ โดยถามคำถามที่ครูผู้สอนตั้งหรือผู้เรียนเป็นผู้ตั้งเอง ผู้เรียนคนที่ 2 เป็นผู้ตอบ และผู้เรียนคนที่ 3 เป็นผู้จัดประเด็นอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็น ในกรณีที่กลุ่มมีสมาชิก 4 คน ให้สมาชิกภายในกลุ่มจับคู่กันเป็น 2 คู่ โดยมีการสัมภาษณ์และคำตอบไปพร้อม ๆ กันทั้ง 2 คู่ ผู้เรียนคนที่เป็นผู้ตั้งคำถามจะเป็นผู้จัดประเด็นอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นในขณะที่ผู้เรียนอีกคนหนึ่งตอบ

2. หลังจากการสัมภาษณ์หรืออภิปรายตามหัวข้อจบลงเรื่องหนึ่ง ผู้เรียนแต่ละกลุ่มย่อยจะสลับบทบาทกันในการสัมภาษณ์หรือสนทนาหัวข้ออื่น ๆ

3. เมื่อการสัมภาษณ์หรืออภิปรายครบทุกหัวข้อแล้ว ผู้เรียนแต่ละกลุ่มย่อยผลัดกันเล่าสิ่งที่ตนได้รู้ให้กลุ่มทราบ

เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ Syntetic model

รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์นี้ พัฒนารูปร่างมาจากแนวคิดของกอร์ดอน (Gordon) ที่กล่าวว่าบุคคลทั่วไปมักยึดติดกับวิธีคิดแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ ของตน โดยไม่ค่อยคำนึงถึงความคิดของคนอื่น ทำให้การคิดของตนคับแคบและไม่สร้างสรรค์ บุคคลจะเกิดความคิดเห็นที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิมได้ หากมีโอกาสได้ลองคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ไม่เคยคิดมาก่อน หรือคิด

โดยสมมติตัวเองเป็นคนอื่น และถ้ายังให้บุคคลจากหลายกลุ่มประสบการณ์มาช่วยกันแก้ปัญหา ก็จะได้วิธีการที่หลากหลายขึ้น และมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ขั้นนำ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำงานต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนทำ เช่น ให้เขียน บรรยาย เล่า ทำ แสดง วาดภาพ สร้าง ปั้น เป็นต้น ผู้เรียนทำงานนั้น ๆ ตามปกติที่เคยทำเสร็จแล้วให้กับผลงานไว้ก่อน
2. ขั้นการเปรียบเทียบแบบตรง ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เช่น ลูกบอลกับมะนาว เหมือน หรือต่างกันอย่างไร คำคู่ที่ผู้สอนเลือกมาควรให้มีลักษณะที่สัมพันธ์กับเนื้อหาหรืองานที่ให้ผู้เรียนทำในขั้นที่ 1 ผู้สอนเสนอคำคู่ให้ผู้เรียนเปรียบเทียบหลาย ๆ คู่ และจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน
3. ขั้นการเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ ผู้สอนให้ผู้เรียนสมมติตัวเองเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และแสดงความรู้สึกออกมาเช่น ถ้าเปรียบเทียบผู้เรียนเป็นเครื่องซักผ้า จะรู้สึกอย่างไร ผู้สอนจดคำตอบของผู้เรียนไว้บนกระดาน
4. ขั้นการสร้างคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนนำคำหรือวลีที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่ 2 และ 3 มาประกอบกันเป็นคำใหม่ที่มีความหมายขัดแย้งกันในตัวเอง เช่น ไฟเย็น น้ำผึ้งขม มัจจุราชสีน้ำผึ้ง เชือดน้มน้ำ เป็นต้น
5. ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้งที่ได้
6. ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ผู้สอนให้ผู้เรียนงานที่ทำไว้เดิมในขั้นที่ 1 ออกมาทบทวนใหม่ และลองเลือกนำความคิดที่ได้มาใหม่จากกิจกรรมขั้นที่ 5 มาใช้ในงานของตนทำให้งานของตนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น

องค์ประกอบที่ 4 ระบบสังคม

ระบบสังคม หมายถึง ปัจจัยหรือเงื่อนไขด้านความสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ บทบาทผู้สอน และบทบาทผู้เรียน ซึ่งผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น สร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียน ชี้แจงการทำกิจกรรมเมื่อผู้เรียนไม่เข้าใจ ให้คำปรึกษาเมื่อผู้เรียนสงสัย ส่งเสริมวิธีการทำกิจกรรม และสรุปกิจกรรมเพื่อทบทวนกระบวนการเรียนรู้ ให้ความสนใจใส่กับผู้เรียนทั้งรายบุคคลและกลุ่ม สร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ สร้างพื้นที่แห่งความไว้วางใจ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดทัศนคติที่ดี การเข้าร่วมกิจกรรม

องค์ประกอบที่ 5 หลักการตอบสนอง

หลักการตอบสนอง หมายถึง วิธีการที่ผู้สอนจะตอบสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนได้ แสดงออกโดยการเสริมแรงทางสังคม เสริมสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น การพูดชมเชย การให้รางวัล การให้คำแนะนำ

ในเชิงบวก แสดงออกโดยการยิ้ม เอาใจใส่ผู้เรียน ให้คำแนะนำอย่างไม่รู้สึกลำบาก น้ำเสียงนุ่มนวล มีความเป็นกันเองกับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนกล้าซักถามเมื่อสงสัย

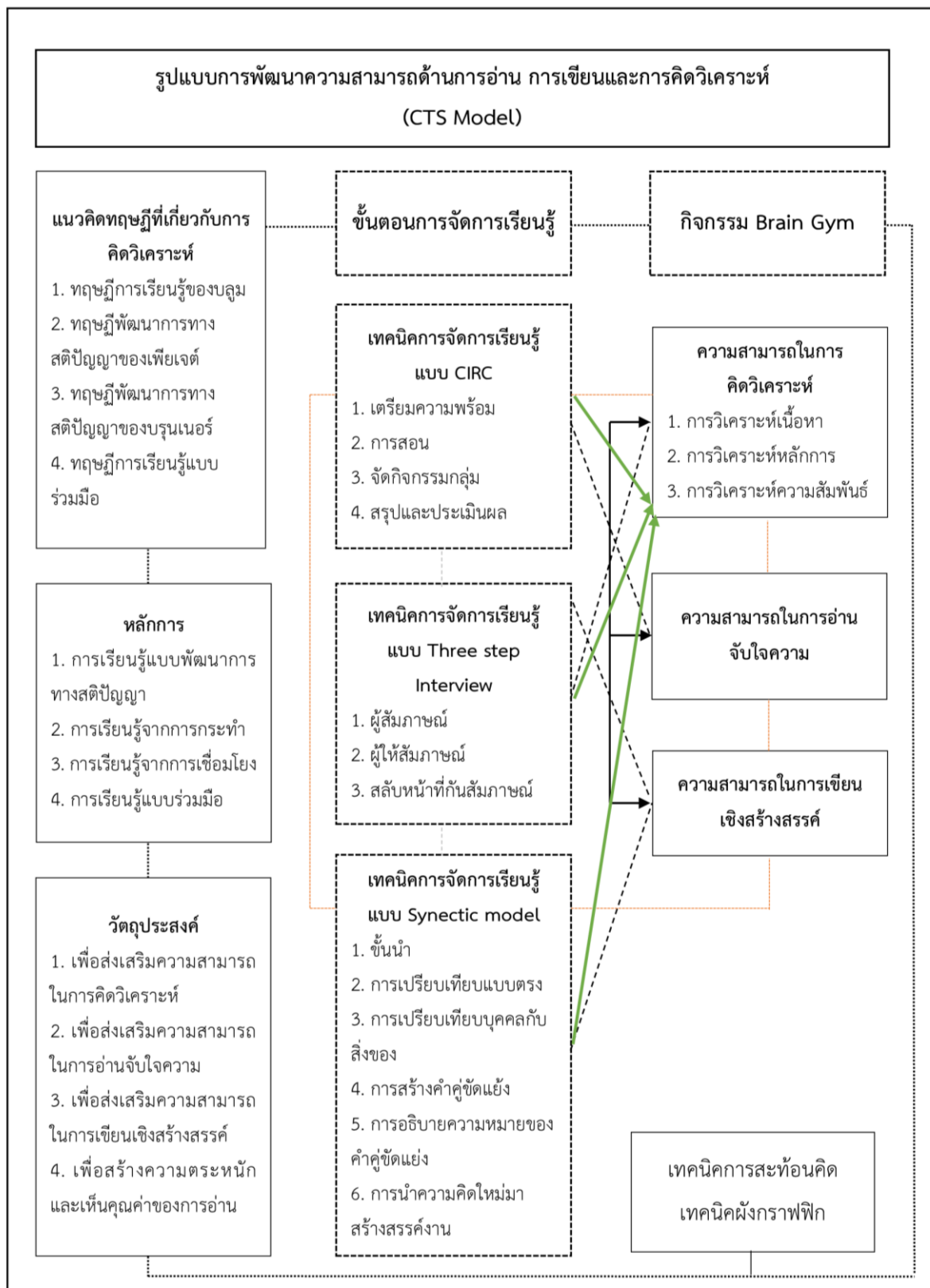
องค์ประกอบที่ 6 ระบบสนับสนุน

ระบบสนับสนุน หมายถึง ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่จำเป็นในการที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผล เช่น สิ่งแวดล้อมในการเรียน แหล่งเรียนรู้อื่นนอกห้องเรียน การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน

สรุปได้ว่าจากองค์ประกอบที่ได้นำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CTS Model เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนและการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ฐาน จังหวัดนครราชสีมา โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ ทฤษฎีทางการเรียนรู้ และนำมาออกแบบร่างเป็นรูปแบบ ดังภาพ เพื่อนำไปศึกษาและพัฒนางานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ (2551). *เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด* “การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ”. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- ธวัชชัย ชัยจริยฉายกุล (2529). *การพัฒนาหลักสูตร : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- บุญชม ศรีสะอาด (2551). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- Bloom, B. S. (1976). *Human characteristics and school learning*. New York: McGraw-Hill.
- Johnson, D.W. Johnson, R.T., and Holubec, E.J.. (1994). *The Nuts & Bolts of Cooperative Learning*. Minnesota: Interaction Book.

ภาพแสดง : รูปแบบการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การเขียนและการคิดวิเคราะห์ (CTS Model)

